

Finansutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2020—2023

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna 2020—2023 (SRR 2/2019 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande. Det har också remitterats till övriga fackutskott för utlåtande. Tidsfrist: 11.11.2019.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- förvaltningsutskottet FvUU 8/2019 rd
- lagutskottet LaUU 5/2019 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 5/2019 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 5/2019 rd
- försvarsutskottet FsUU 3/2019 rd
- kulturutskottet KuUU 3/2019 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 4/2019 rd
- ekonomiutskottet EkUU 6/2019 rd
- framtidsutskottet FrUU 2/2019 rd
- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 3/2019 rd
- utrikesutskottet UtUU 2/2019 rd
- miljöutskottet MiUU 6/2019 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- finansminister Mika Lintilä, finansministeriet
- avdelningschef, budgetchef Sami Yläoutinen, finansministeriet
- avdelningschef, överdirektör Mikko Spolander, finansministeriet
- avdelningschef, överdirektör Terhi Järvikare, finansministeriet
- enhetschef, finansråd Tanja Rantanen, finansministeriet
- budgetråd Tero Tyni, finansministeriet
- specialsakkunnig Jukka Mattila, finansministeriet
- understatssekreterare Pekka Puustinen, utrikesministeriet
- ekonomidirektör Risto Hakoila, utrikesministeriet
- ekonomi- och planeringsdirektör Kati Korpi, inrikesministeriet

Betänkande FiUB 11/2019 rd

- arbetsminister Timo Harakka, arbets- och näringsministeriet
- arbetsmarknadsråd Kimmo Ruth, arbets- och näringsministeriet
- direktionens rådgivare Lauri Kajanoja, Finlands Bank
- direktör Matti Okko, Statens revisionsverk
- generalsekreterare Seppo Orjasniemi, Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken
- forskningsdirektör Essi Eerola, Statens ekonomiska forskningscentral
- prognoschef Janne Huovari, Pellervon taloustutkimus PTT
- verkställande direktör Aki Kangasharju, Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- direktör, regioner och samhällen Jarkko Huovinen, Finlands Kommunförbund
- direktör, kommunalekonomi Ilari Soosalu, Finlands Kommunförbund
- chefsekonom Pasi Sorjonen, Akava ry
- ekonomisk expert Simo Pinomaa, Finlands näringsliv rf
- chefsekonom Patrizio Lainá, STTK rf
- ekonomisk expert Petri Malinen, Företagarna i Finland rf
- chefsekonom Mikael Kirkko-Jaakkola, Skattebetalarnas Centralförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Centralhandelskammaren
- Löntagarnas forskningsinstitut
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.

Kultur- och vetenskapsdelegationen har hört

- överdirektör Riitta Kaivosoja, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Tapio Kosunen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Eeva-Riitta Pirhonen, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Esko Ranto, undervisnings- och kulturministeriet
- överdirektör Mika Tammilehto, undervisnings- och kulturministeriet.

Jordbruksdelegationen har hört

- finansministeriet
- lantbruksråd Esa Hiiva, jord- och skogsbruksministeriet
- ekonomidirektör Jukka Nummikoski, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Heikki Piiparinen, jord- och skogsbruksministeriet
- forskningschef Juha Lappalainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK.

Trafikdelegationen har hört

- kanslichef Harri Pursiainen, kommunikationsministeriet
- specialsakkunnig Jyrki Tanskanen, kommunikationsministeriet.

Arbets- och näringsdelegationen har hört

- ekonomidirektör Mika Niemelä, arbets- och näringsministeriet
- budgetråd Taina Eckstein, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Niina Suutarinen, finansministeriet.

Kommun- och hälsovårdsdelegationen har hört

Betänkande FiUB 11/2019 rd

- specialsakkunnig Niina Huotari, finansministeriet
- specialsakkunnig Jenni Jaakkola, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Jussi Lind, social- och hälsovårdsministeriet.

Bostads- och miljödelegationen har hört

- ekonomichef Timo Jaakkola, miljöministeriet
- planeringschef Kimmo Huovinen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Planen för de offentliga finanserna innehåller riktlinjer för statsfinanserna, kommunernas ekonomi samt arbetspensionsinrättningarna och andra sociala trygghetsfonder för åren 2020—2023. Den innehåller samtidigt Finlands stabilitetsprogram och uppfyller EU:s krav på en budgetplan på medellång sikt. Den kommunala ekonomins del kompletteras ytterligare av ett separat program för kommunernas ekonomi, vars tyngdpunkt ligger på att granska utvecklingsutsikterna för den kommunala ekonomin och statens åtgärder.

Finansutskottet har behandlat redogörelsen främst med tanke på den allmänna bilden av den offentliga ekonomin och utsikterna för ekonomin, medan utlåtandena från de övriga fackutskotten som bifogats betänkandet lyfter fram förvaltningsområdesspecifika frågor i sina utlåtanden.

Den ekonomiska utvecklingen och tillväxtutsikterna

Den ekonomiska tillväxten i Finland avtar klart efter den uppåtgående period som började 2016. Enligt finansministeriets uppskattning, som ligger till grund för planen för de offentliga finanserna, ökar bruttonationalprodukten med 1,5 procent 2019, med 1,0 procent 2020 och avtar ytterligare mot slutet av planeringsperioden till 0,7 procent 2023. Den inhemska efterfrågan har dock uppskattats förbli stabil och upprätthålla den ekonomiska tillväxten. Också de ekonomiska forskningsanstalterna gör motsvarande bedömningar.

Underskottet i de offentliga finanserna beräknas öka 2019 och utvecklingen beräknas fortsätta under hela ramperioden så att underskottet under planeringsperioden ökar till ca 3,7 miljarder euro. Skuldkvoten sjönk 2018 under EU:s skuldkriterium på 60 procent, men den beräknas börja öka 2021 och överskrida gränsen på 60 procent 2022.

Inom den offentliga ekonomin var det 2018 statsförvaltningen som uppvisade det största underskottet. Underskottet minskar visserligen 2019, men det börjar öka igen år 2020. Utgifterna för statens budgetekonomi beräknas stiga från 57,6 miljarder euro till 59,2 miljarder euro under planeringsperioden. Statens utgifter ökar på grund av regeringens permanenta och tillfälliga utgiftsökningar, men å andra sidan dämpar de skattehöjningar som regeringen planerar deras effekt på balansen.

Utskottet är oroat över att varken statsförvaltningen eller lokalförvaltningen ser ut att nå de nominella mål för det strukturella saldoto som ställts upp för den. Enligt prognosen kommer under-

Betänkande FiUB 11/2019 rd

skottet inom båda sektorerna i slutet av planeringsperioden att ligga nära en procent i förhållande till bruttonationalprodukten, medan relationstalet enligt EU:s mål får vara högst 0,5 procent.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att den låga räntenivåns inverkan på de offentliga samfundens finansiella ställning i Finland sammantaget har ökat underskottet. Ränteinkomsterna till de arbetspensionskassor som hänförs till den offentliga ekonomin har sjunkit så att deras effekt har varit större än minskningen av ränteutgifterna. Arbetspensionsanstalternas finansiella ställning uppvisar trots det fortfarande ett överskott, men målet för ett överskott på 1 procent underskrids och överskottet sjunker till 0,6 procent 2021—2023. De övriga socialskyddsfonderna uppnår sina mål och är i balans på medellång sikt.

Finansministeriet uppskattar att trots det gynnsamma konjunkturläget är hållbarhetsunderskottet inom den offentliga ekonomin fortsättningsvis omfattande, vilket innebär att den offentliga ekonomins inkomster inte på lång sikt räcker till för att täcka utgifterna. Uppskattningen av hållbarhetsunderskottet är till sin karaktär en kalkyl över utgiftstrycket, och beräkningarna innehåller betydande osäkerhetsfaktorer eftersom både den ekonomiska utvecklingen och befolkningsutvecklingen är svåra att förutse. Enligt denna uppskattning är hållbarhetsunderskottet drygt 4,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten, och det nuvarande totala skatteuttaget räcker inte till för att täcka de utgifter som bl.a. beror på att befolkningen åldras och hälso- och sjukvårdsutgifterna ökar. Samtidigt minskar befolkningen i arbetsför ålder, vars skatter finansierar välfärdstjänsterna och den sociala tryggheten.

Utskottet fäster också uppmärksamhet vid att det på grundval av planen för de offentliga finanserna finns en risk för att Finland bryter mot stabilitets- och tillväxtpaktens förebyggande del 2020. Det beror delvis på att permanenta utgiftsökningar och framtidsinvesteringar genomförs i första hand, medan de finansieringslösningar som hänför sig till dem (bl.a. inkomster av försäljning av egendom och skatteåtgärder) huvudsakligen infaller under senare år. Enligt finansministeriets bedömning följer Finland dock i stor utsträckning pelaren för strukturellt överskott, och avvikelserna från kraven i den förebyggande delen blir inte betydande. Bedömningen är dock förknippad med osäkerhetsfaktorer, vilket innebär att det inte helt kan uteslutas att det uppstår en betydande avvikelse.

De risker och den osäkerhet som är förknippade med den ekonomiska utvecklingen har allmänt taget ökat. Dessutom skuggas planeringen av den ekonomiska politiken under de närmaste åren också av prognoser om att tillväxten i den internationella ekonomin, särskilt i euroområdet och andra tillväxtekonomier, avtar.

Utskottet betonar att en avtagande ekonomisk tillväxt och strukturella ekonomiska problem kräver en aktiv ekonomi- och sysselsättningspolitik från regeringens sida. För att balansmålet ska nås behövs också strukturella reformer, av vilka en av de viktigaste fortfarande är reformen av social- och hälsovårdstjänsterna. Regeringens riktlinjer ger goda utgångspunkter för beredningen av planen. Det är också viktigt att förbättra ekonomins tillväxtförutsättningar genom att påskynda investeringar som skapar kompetens och innovationer, såsom satsningar på forskning och produktutveckling, kompetens och höjning av de ungas utbildningsnivå. Samtidigt måste vi också värna om de ekonomiska buffertarna för att den offentliga skulden inte ska orsaka problem under kommande recessioner.

Betänkande FiUB 11/2019 rd

Regeringens mål

Målet för den ekonomiska politiken enligt programmet för statsminister Rinnes regering är att öka välfärden. Med detta avses en ekologiskt och socialt hållbar ekonomisk tillväxt, en hög sysselsättning och en hållbar offentlig ekonomi. De viktigaste målen för den ekonomiska politiken under regeringsperioden är följande:

- sysselsättningsnivån höjs till 75 procent och antalet sysselsatta ökar med minst 60 000 personer före utgången av 2023
- i en normalsituation för den globala ekonomin ska samhällsekonomin vara i balans 2023
- ojämlikheten och inkomstskillnaderna minskar
- Finland kommer att vara koldioxidneutralt senast 2035.

Utskottet anser att målsättningen är tydlig och anser det vara viktigt att regeringen strävar efter balans i de offentliga finanserna före utgången av 2023. Målet har ett nära tidsmässigt samband med sysselsättningsnivån. Reservationen i anslutning till detta har också framförts öppet, och målsättningen behöver inte ändras mitt under valperioden. Om det internationella ekonomiska läget visar sig vara mycket svagt, kan upprätthållandet av balansmålet leda till en omotiverad konjunkturförstärkande finanspolitik.

Utskottet betonar att regeringsprogrammets mål beträffande att minska ojämlikhet och inkomstklyftor måste genomföras med tanke på den sociala rättvisan. Uppnåendet av dessa mål, liksom även målet om koldioxidneutralitet och deras inverkan på de offentliga finanserna, är dock något svårare att bedöma än de två övriga målen.

Den finanspolitiska linjen

Regeringen ökar de bestående utgifterna inom de offentliga finanserna med cirka 1,4 miljarder euro på 2023 års nivå jämfört med den tekniska planen för de offentliga finanserna våren 2019. Satsningar inriktas bl.a. på den sociala tryggheten och social- och hälsotjänsterna, småbarnspedagogiken, utbildning och forskning samt miljöskydd och klimatpolitiska åtgärder. En stor del av utgiftsökningarna genomförs redan 2020.

De bestående utgiftsökningarna täcks i huvudsak med permanenta tilläggsinkomster och omfördelningar som baserar sig på beslut, och dessutom stärks finansieringsbasen genom beskattningen med ca 0,7 miljarder euro. Avsikten är att de beslut som gäller beskattningen ska främja också klimatmålen. Regeringen stärker skatteunderlaget och höjer de indirekta skatterna; också beskattningen av energi, tobak, alkohol och läskedrycker skärps. De ändringar som gäller indirekta skatter kompenseras låginkomsttagare och medelinkomsttagare genom att sänka beskattningen av förvärvsinkomster och höja den sociala tryggheten år 2020.

Utskottet konstaterar att de beslutade utgiftsökningarna under planeringsperioden är primära i förhållande till hur de ändringar i skattegrunderna som ökar skatteinkomsterna ökar inkomstposterna. För att balansmålet ska nås krävs det därför effektiva åtgärder för att förbättra sysselsättningen och produktiviteten utöver de utgifts- och inkomstförändringar som det redan har beslutats om.

Betänkande FiUB 11/2019 rd

Utöver de bestående utgiftsförändringarna genomför regeringen under valperioden ett program för framtidsinvesteringar av engångsnatur på högst 3 miljarder euro. Inom ramen för programmet har man redan fattat beslut om investeringar av engångsnatur och samhälleligt viktiga försök på 1,4 miljarder euro åren 2020—2022. Programmet finansieras huvudsakligen med inkomster från försäljning av egendom så att det inte leder till ytterligare skuldsättning 2023. Dessutom riktas sammanlagt 200 miljoner euro från statens bostadsfond till framtidsinvesteringar åren 2020—2022. För finansieringen av programmets resterande del har det gjorts en reserv för 2021—2022. Beslut om användningen av reserven fattas vid budgetmanglingen för 2020.

Utskottet anser att dessa satsningar är motiverade och betonar att de ger möjlighet till betydande investeringar som ökar den ekonomiska potentialen eller bidrar till uppnåendet av viktiga samhälleliga mål. Särskilt behövliga är åtgärder som hänför sig till utvecklandet av trafiknätet, boendet och ett livskraftigt Finland samt uppnåendet av de mål som hänför sig till koldioxidneutralitet.

Utskottet konstaterar att regeringens finanspolitik bedöms vara något stimulerande under planeringsperioden, vilket är motiverat bl.a. på grund av att tillväxten avtar och den internationella omvärlden är osäker.

Utskottet anser det också vara ändamålsenligt att regeringen inför en ny mekanism som gör det möjligt att öka utgifterna av engångsnatur med högst 1 miljard euro i en situation med exceptionellt allvarlig konjunkturnedgång, vilket har konstaterats på förhand. På detta sätt kan man trots rambestämmelsen reagera på den ekonomiska recessionen och snabbt inleda åtgärder som stimulerar ekonomin. Det är dock möjligt att göra en heltäckande bedömning av hur väl mekanismen fungerar först efter det att den har använts.

Förbättrad sysselsättning

Ett centralt enskilt element i regeringsprogrammets inkomstbas är att sysselsättningsnivån höjs till 75 procent. Detta mål är nödvändigt för att uppnå målet om balans i de offentliga finanserna år 2023.

Jämfört med prognosen våren 2019 ska antalet sysselsatta kalkylmässigt öka med cirka 60 000 personer före 2023, eftersom sysselsättningen beräknas stanna på 73 procent utan tilläggsåtgärder.

Regeringen har inlett ett omfattande beredningsarbete vars mål är att före våren 2020 utarbeta förslag till åtgärder genom vilka antalet sysselsatta ökar med 30 000. Ärendet bereds som bäst i arbetsgrupper på trepartsbasis. På basis av dessa förslag drar regeringen upp de slutliga riktlinjerna vid budgetmanglingen hösten 2020.

Utskottet betonar vikten av mångsidiga åtgärder, eftersom ingen enskild reform i tillräcklig utsträckning förbättrar sysselsättningen, utan det behövs flera åtgärder som verkar i samma riktning. Bland annat servicestrukturen inom arbetskraftspolitiken måste förbättras, arbetsförmågan och arbetskraftsinvandringen främjas och matchningsproblemet lindras. Man måste också sörja för resurserna för arbetskraftsservicen, eftersom många arbetslösa arbetssökande behöver personlig rådgivning och handledning av god kvalitet.

Betänkande FiUB 11/2019 rd

Utskottet fäster också uppmärksamhet vid att sysselsättningspotentialen finns i flera befolkningsgrupper, mest i gruppen 55 år fyllda. Enligt erhållen utredning skulle det finnas upp till 87 000 fler sysselsatta, om sysselsättningstalet för enbart 55—64-åringar vore detsamma som i Sverige (78 %). Åtgärder behövs särskilt för att sysselsätta de ungdomar som helt står utanför utbildning och arbetsliv, liksom också för att sysselsätta partiellt arbetsföra invandrare och invandrare som redan befinner sig i landet.

Utskottet betonar vikten av åtgärder som förbättrar kunnandet, eftersom befolkningens utbildningsnivå inte längre har stigit och den redan ligger efter många andra länder. Ökningen av andelen personer som avlagt högre högskoleexamen har stannat vid 2008 års nivå och andelen personer som avlagt högskoleexamen har på 10 år sjunkit med två procentenheter till 37 procent. Det är också oroväckande att nästan 200 000 finländare i bästa arbetsföra ålder (25—54 år) inte har examen efter grundskolan, vilket försämrar möjligheterna till sysselsättning.

Utskottet har fäst uppmärksamhet vid sysselsättningspaketets kostnader i förhållande till sysselsättningseffekterna. I synnerhet användningen av lönesubvention är förknippad med osäkerhetsfaktorer. Enligt undersökningar ökar lönesubvention sysselsättningen och förvärvsinkomsterna inom den privata sektorn, även om dess effekter när stödet upphört är små. Lönesubventionerna inom den offentliga och den tredje sektorn verkar däremot inte öka den bestående sysselsättningen. Enligt erhållen utredning har lönesubventionens kostnadseffekter dock inte till alla delar undersökts; exempelvis har det inte undersökts i vilken mån lönesubventioner förebygger utslagning.

Utskottet betonar vikten av de åtgärder som är under beredning och konstaterar att en konjunkturedgång kräver mer beslutsamma åtgärder för att de uppställda målen ska nås. I enlighet med regeringsprogrammet ska särskild uppmärksamhet fästas vid åtgärdernas kostnadseffektivitet, genomslagskraft och sociala rättvisa. I detta sammanhang är det också motiverat att utveckla en undersökning för att utreda sysselsättningsåtgärdernas genomslag.

Utgifter för forskning och utveckling (FoU)

Utskottet betonar betydelsen av forskning, utveckling och innovationer och anser att det är viktigt att regeringen har som mål att höja FoU-utgifternas andel av BNP till 4 procent fram till 2030. Satsningarna på forskning och utveckling har minskat sedan 2009, då de utgjorde 3,75 procent av BNP. År 2018 var motsvarande siffra endast 2,74 procent. Det är därför viktigt att statens FoU-utgifter uppvisar en stigande trend nästa år, när bl.a. anslagen till högskolorna och Business Finland Oy ökas. För att det uppställda målet (4 %) ska nås krävs dock fortfarande betydande tilläggssatsningar, såväl offentliga som privata.

Utskottet anser det vara nödvändigt att man konsekvent håller fast vid det FoU-mål på 4 procent som ingår i regeringsprogrammet också i de kommande planerna för de offentliga finanserna, eftersom kompetens och FoU-verksamhet på hög nivå är en nödvändig förutsättning för Finlands framgång och internationella konkurrenskraft.

Betänkande FiUB 11/2019 rd

Ett koldioxidneutralt Finland

Regeringen har satt som mål att Finland ska vara koldioxidneutralt år 2035. Detta uppnås genom att utsläppsminskningssåtgärderna påskyndas och kolsänkorna stärks. Regeringen har också åtagit sig att se över Europeiska unionens och Finlands klimatpolitik så att vi för egen del bidrar till att begränsa den globala medeltemperaturökningen till 1,5 grader.

I planen för de offentliga finanserna främjas målen för koldioxidneutralitet med sammanlagt cirka 2 miljarder euro år 2020 och satsningen sjunker till 1,7 miljarder euro år 2023. Tyngdpunkten i finansieringen ligger på början av ramperioden, främst på grund av tidsbundna framtidsinvesteringar som upphör 2022. Genom utgiftsökningarna främjas miljöns och naturens välbefinnande samt naturens mångfald. Utsläppen ska minskas bl.a. genom att stödja förnybar energi och kollektivtrafik.

Utskottet konstaterar att de uppställda målen är ambitiösa och att det krävs stora förändringar i människors konsumtions- och mobilitetsvanor för att de ska kunna uppnås. Det behövs förvaltningsövergripande åtgärder som hör till flera olika förvaltningsområden och i synnerhet nya lösningar som främjar cirkulär ekonomi och bioekonomi. Det är också viktigt att säkerställa att dessa åtgärder är konsekventa och förenliga.

Utskottet anser det vara viktigt att effekterna av de åtgärder som genomförs följs under hela valperioden som en del av avsnittet om hållbar utveckling i planen för de offentliga finanserna. Samtidigt bör de indikatorer som används vid bedömningen utvecklas. Utskottet delar regeringens uppfattning att en ambitiös, konsekvent och förutseende klimatpolitik också skapar en stabil investeringsmiljö, vilket är en möjlighet för finländska företag och för sysselsättningen.

Den kommunala ekonomin

Den kommunala ekonomins tillstånd har försämrats snabbt. Redan 2018 hade lokalförvaltningen enligt nationalräkenskaperna ett underskott på 0,9 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Årsbidraget var då negativt i 43 kommuner, medan det föregående år (2017) bara fanns fyra sådana kommuner. Räkenskapsperiodens resultat var negativt för sammanlagt 200 kommuner 2018. Kommunkoncernernas sammanräknade årsbidrag minskade med nästan 1,2 miljarder euro jämfört med året innan och årsbidraget var negativt för 13 koncerner, medan det ett år tidigare var positivt för alla kommunkoncerner.

Lokalförvaltningens underskott fördjupas ytterligare i år. Detta beror bl.a. på tidigare nedskärningar i statsandelarna, och dessutom har ökningen av kommunernas utgifter varit snabbare än väntat i början av året och ökningen av skatteinkomsterna svagare än väntat. Enligt inkomstenutredning har utgifterna ökat särskilt av social- och hälsovårdsutgifterna, medan kommunernas inkomster från inkomstskatten ser ut att bli cirka 900 miljoner euro lägre i år än vad som uppskattades i våras. Inflödet av skatteinkomster har för sin del försämrats av systemändringarna i beskattningen, vilka inverkar på rytmen för skatteinflödet.

Den snabba försämringen av situationen illustreras väl av den förändring som skett under de senaste månaderna: i den prognos som låg till grund för regeringsprogrammet i våras uppskattades

Betänkande FiUB 11/2019 rd

det att lokalförvaltningens underskott skulle bli 0,7 procent 2023, men enligt den prognos som uppdaterades i samband planen för de offentliga finanserna är lokalförvaltningens underskott 3,1 miljarder euro, dvs. 1,2 procent i förhållande till totalproduktionen 2023.

Liksom det konstateras ovan har regeringen förbundit sig till att samhällsekonomin i en normal-situation för den globala ekonomin ska vara i balans 2023. Regeringen har uppställt finansieringsmål för de offentliga finanserna och dess delsektorer enligt de begrepp som används i nationalräkenskaperna. Enligt det får den kommunala ekonomin visa ett underskott på högst 0,5 procent i relation till totalproduktionen 2023. För att detta mål för det strukturella saldot ska nås förutspås det att lokalförvaltningen måste anpassa sig med ca 1,8 miljarder euro på 2023 års nivå.

I syfte att stödja måluppfyllelsen för det strukturella saldot ställer regeringen upp en bindande utgiftsbegränsning i euro för att begränsa trycket på kommunernas omkostnader till följd av statens åtgärder. Regeringen har beslutat att nettoeffekten av regeringens beslut får öka omkostnaderna för den kommunala ekonomin med högst 520 miljoner euro jämfört med vårens tekniska ram.

Effekterna av regeringens åtgärder på den kommunala ekonomin är dock nästan neutrala, eftersom statsandelen för en ny eller utvidgad uppgift enligt lagen om statsandel för kommunal bas-service är 100 procent. På detta sätt ökar också statsbidragen och kompenserar de utgiftsökningar som regeringens åtgärder orsakar.

Utskottet konstaterar att den kommunala ekonomins anpassningsbehov i vilket fall som helst är mycket stort. Genom kommunernas omfattande självstyrelse har kommunernas egna åtgärder ändå en central roll när det gäller att balansera den kommunala ekonomin, och kommunerna måste ha beredskap bl.a. för strukturella reformer som förbättrar hållbarheten i ekonomin på lång sikt.

Utskottet påpekar att när det föreskrivs om kommunernas uppgifter måste det också ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara sina åligganden. Då är det viktigt att bedöma genomförandet av finansieringsprincipen också med tanke på enskilda kommuners situation och inte bara på hela kommunsektorns nivå. Dessutom är det viktigt att man följer upp kostnadseffekterna av nya och utvidgade uppgifter och hur realistiska de är, eftersom t.ex. problem med tillgången på yrkeskunnig arbetskraft kan höja kostnaderna. Staten måste också genom sina egna åtgärder skapa förutsättningar för att den kommunala sektorn kan uppnå målet för det strukturella saldot och att den offentliga ekonomin är i balans 2023.

Statens skulder och åtaganden

Statens skuld, finansiella förmögenhet och exponeringar utanför balansräkningen har enligt planen för den offentliga ekonomin och finansministeriets risköversikt ökat betydligt under det senaste årtiondet. Borgensförbindelserna inom Finlands offentliga finanser var i förhållande till totalproduktionen de högsta bland EU-länderna 2017. Detta understryker vikten av en noggrann förvaltning av statens finansiella åtaganden och av en tillräcklig riskhantering och uppföljning, särskilt i en situation då statsfinanserna uppvisar ett underskott.

Utskottet konstaterar att statens marginaler och förmåga att svara på negativa chocker har försämrats under de senaste åren till följd av skuldsättning och indirekta åtaganden. Detta är ytterligare

Betänkande FiUB 11/2019 rd

ett skäl till att även i fortsättningen stärka den offentliga ekonomin och begränsa ytterligare statliga åtaganden för att finanspolitiken inte ska behöva stramas åt i onödan för att säkerställa statens betalningsförmåga och kreditvärdighet.

Utskottet lyfter också fram den ökade skuldsättningen i hushållen. Den ökande skuldsättningen har under den senaste tiden väckt oro bland myndigheterna, och bl.a. Europeiska systemrisknämnden (ESRB) och IMF har varnat Finland för detta. En ökande privatkonsumtion som bottnar i konsumenternas tilltro till de ekonomiska utsikterna är mycket känslig för negativa nyheter, och hushållens allt större skuldsättning utgör en risk också för den ekonomiska utvecklingen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 2/2019 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen.

Betänkande FiUB 11/2019 rd

Helsingfors 22.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Tarja Filatov sd
medlem Sanni Grahn-Laasonen saml
medlem Timo Heinonen saml (delvis)
medlem Vilhelm Junnila saf
medlem Heli Järvinen gröna
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Jari Koskela saf
medlem Elina Lepomäki saml
medlem Markus Lohi cent
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Raimo Piirainen sd
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Sami Savio saf
medlem Iris Suomela gröna
medlem Pia Viitanen sd
ersättare Markku Eestilä saml
ersättare Eveliina Heinäluoma sd
ersättare Kalle Jokinen saml (delvis)
ersättare Toimi Kankaanniemi saf
ersättare Antero Laukkanen kd (delvis)
ersättare Juha Pylväs cent
ersättare Janne Sankelo saml (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Hellevi Ikävalko
utskottsråd Mari Nuutila.

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 1 /saf

RESERVATION 1 /saf

Motivering

Sannfinländarna anser att regeringens mål och metoder är orealistiska och i stor utsträckning skadliga med tanke på Finlands ekonomiska tillväxt och de offentliga finansernas hållbarhet.

På grund av de långa avstånden och det avlägsna läget har Finland inte förutsättningar att vara en ideologisk föregångare i klimatfrågor och att orsaka merkostnader för sjö-, land- och flygtrafiken. Transporterna är nödvändiga, och att beskatta dem hårdare försvagar Finlands konkurrenskraft ytterligare.

Finland som euroland kan inte dra nytta av den nationella penningpolitikens möjligheter, vilket innebär att de viktiga metoderna för att påverka Finlands ekonomiska utsikter finns på finanspolitikens och arbetsmarknadens sida. Den låga räntenivån och företagens höga värderingsgrad gör det än så länge möjligt att finansiera överdrivna utgifter och ambitiösa politiska projekt genom skuldsättning och försäljning av statens företagsinnehav.

Sannfinländarna anser att skötseln av kostnadskonkurrenskraften och jämkningen av utgifterna inom den offentliga sektorn samt en bättre inriktning på den totala inhemska efterfrågan och den internationella konkurrenskraften är den enda vägen i strävan efter en hållbar ekonomisk utveckling.

Det är viktigt att trygga förmånlig och leveranssäker energi, trafik, arbetskraft och snabba myndighetstjänster och myndighetsbeslut. Ett utländskt företag investerar inte i Finland ens av imageskäl på grund av att regeringen har förklarat sig vara större än den är. Ett inhemskt företag kan till och med besluta att inte investera i ett land som anmäler sig som en föregångare när det gäller att skjuta sig själv i benet.

1. Den ekonomisk tillväxten avtar, sannolikt för en lång tid

Den finländska ekonomin anses vara nära sin potential, bl.a. på grund av den låga arbetslösheten. En långsammare tillväxt skulle vara ett faktum oberoende av den internationella ekonomiska utvecklingen, som också har visat tecken på en betydande stagnation. När utsikterna för exportsektorn försvagas och företagens konjunkturbarometrar berättar om utsikterna för nolltillväxt vilar också vår anspråkslösa ekonomiska tillväxt huvudsakligen på inhemsk efterfrågan.

Eftersom hushållens skuldsättning redan är hög är det inte möjligt att öka den inhemska efterfrågan annat än genom arbetsmarknadsreformer, skuldsättning eller kompetent arbetskraftsinvandring, som är svår att få, och icke-arbetsrelaterad invandring, som dock har negativa budgetkonsekvenser.

2. Dimensioneringen av finanspolitiken är svag

Betänkande FiUB 11/2019 rd Reservation 1 /saf

Regeringens finanspolitik kan klandras för att vara svag. Regeringens sätt att kalla finanspolitiken för en återhämtning på förhand är också enligt sakkunnigyttranden ett problematiskt tillvägagångssätt. Om vår ekonomi närmar sig sin potential och tillväxtutsikterna förblir låga, bedriver regeringen stimulans där det vore viktigare att försöka balansera inkomster och utgifter.

Regeringen har förmodligen rätt i att vi står inför sämre tider, men problemet med en stimulerande finanspolitik är att företag och medborgare kan anse att stimulanspolitiken är tillfällig, vilket innebär beredskap för framtida nedskärningar och skattehöjningar och att investeringarna och konsumtionen inte ökar. En förtida återhämtning som är inriktad på konsumtion och inte på att eftersträva högre produktivitet t.ex. genom investeringar i infrastruktur är inte hållbar och försvagar samtidigt Finlands förutsättningar att svara på en eventuell ytterligare försämring av konjunkturutsikterna eller trendekonomin.

3. Miljöpolitiken beskattar i överkant: det beskär vår konkurrenskraft och leder till koldioxidläckage

Det orealistiska målet om koldioxidneutralitet blir i avsaknad av omfattande metoder en död bokstav, och om målet ens delvis skulle börja eftersträvas på allvar, skulle de negativa ekonomiska konsekvenserna bli betydande. Eventuella klimatåtgärder har dock inga konsekvenser för klimatet i sig utöver mätfelet, men de äventyrar Finlands ekonomiska utveckling på ett ohållbart sätt.

I en situation där såväl företagens som hushållens förtroende för de ekonomiska utsikterna har kollapsat historiskt sett är det farligt att hänga fast vid mål som inte kan nås och vid metoder som närmast försämrar förutsättningarna för tillväxt.

4. Sysselsättningsmålet är krävande, medlen otillräckliga eller skadliga för den offentliga ekonomin

När det gäller sysselsättningsmålen misstänker sannfinländarna i likhet med sakkunnigyttrandena att det är orealistiskt att uppnå en sysselsättningsnivå på 75 procent. Det förutsätter att sysselsättningen stiger till nästan samma nivå som i slutet av 1980-talet. Då hade vi en sluten ekonomi, östhandel, skuldbubbla och jobb med låg produktivitet. Dem får vi inte längre tillbaka. De humanitära invandrare som har svaga utsikter att bli sysselsatta och som kostar oss massor underlättar inte uppnåendet av sysselsättningsmålet. Arbetskraftsinvandrare i låginkomstbranscher höjer visserligen till en början sysselsättningsnivån, men andelen sysselsatta bland dessa invandrare sjunker snabbt i takt med att de vistas i landet, och det sociala stödberoendet försvagar den fiskala hållbarheten redan från dag ett.

Den ökande användningen och utvidgningen av lönesubventionerna leder sannolikt till en konstgjord sysselsättning, där utgifterna inom den offentliga sektorn ökar, permanenta sysselsättnings effekter troligen uteblir och det samtidigt på marknaden uppstår stödberoende strulföretag vars verksamhet åsidosätter företag som faktiskt fungerar på marknadsvillkor.

I sakkunnigyttrandena nämns att regeringens sysselsättningsåtgärder inte särskilt riktar sig till dem som har den största potentialen att bli sysselsatta mer än nu: äldre, kvinnor i fertil ålder och unga.

Betänkande FiUB 11/2019 rd **Reservation 1 /saf**

När det gäller att förbättra sysselsättningen bland äldre och unga måste man sannolikt överväga att till exempel överföra arbetstagarens sjukdomskostnader och kostnaderna för föräldraskapet till samhället.

Försämring av arbetsvillkoren eller den sociala tryggheten, underlättande av uppsägning, förlängning av provotiden och motsvarande metoder kan vara effektiva för att öka sysselsättningen, men även om dessa metoder förbättrar sysselsättningen har de också negativa ekonomiska konsekvenser och är politiskt svåra och tunga att genomföra. Därför kommer det att behövas mer övergripande och riktade program för att höja sysselsättningsnivån.

5. Trafiken håller Finland vid liv och får inte störas

Trafiken är oumbärlig för samhällsekonomin och vårt liv. Finland är långt borta från våra handelspartner och isolerat av havet. Avstånden inom landet är långa. Trafiken kan komma att drabbas av stora förändringar till följd av klimatpolitiken. Detta ökar osäkerheten både när det gäller befintliga och framtida investeringar i transportinfrastruktur. Det stärker också områdes- och branschdifferentieringen.

Som land med långa avstånd och på grund av sitt avlägsna läge har Finland inte förutsättningar att vara en ideologisk föregångare i klimatfrågor och orsaka merkostnader för sjö-, land- och flygtrafiken. På grund av trafikens nödvändighet försvagar den tyngre beskattningen av trafiken Finlands internationella konkurrenskraft ytterligare och försvagar den inhemska ekonomiska aktiviteten.

6. Kommunernas ekonomiska situation är redan svag

Den kommunala ekonomin i Finland står inför en kris till följd av svag ekonomisk tillväxt, ökade förpliktelser, strukturomvandling, åldrande och regional differentiering. Vi kommer att drabbas av skuldsättning, skatteåtstramning eller nedskärningar — och troligen alla tre. Alla dessa kommer att ha en negativ effekt som stärker spiralen, och det är motiverat att börja fundera över hur det nuvarande kommunala systemet i Finland bör utvecklas.

Kommunerna åläggs nya och dyra uppgifter, bland annat ökad småbarnspedagogik och läroplikt, vårdgarantier och personaldimensionering. Kommunförbundets vice verkställande direktör Timo Reina skrev nyligen att trycket på att höja kommunskattesatsen fram till 2023 är i genomsnitt 2,2 procentenheter. Kommunernas och samkommunernas skuld ökar från nuvarande 20 miljarder euro till hälften, 30 miljarder euro, under det följande årtiondet.

7. Statens ansvar ökar, riskerna via EU ökar

Statens ansvar är betydande och ökar. Vårt pensionssystem är endast delvis fonderande, vilket skapar spänningar mellan generationerna. Pensionssystemet har många direkta och indirekta kopplingar till hållbarheten i de offentliga finanserna.

Utöver pensions- och kommunsystemet ansvarar vår stat, både med befintliga och implicita förbindelser, för skulder hos euroländernas stater och till och med hos euroländernas företag och

Betänkande FiUB 11/2019 rd **Reservation 1 /saf**

banker. Att bankunionen fördjupas och påskyndas är nu det mest akuta problemet, men även den ständigt planerade gemensamma budgeten för euroområdet är oroväckande.

Euroområdets gemensamma lånesystem för strukturreformer, som snart kommer att antas, är litet, men enligt principen om den lutande ytan måste man inse risken för att storleken på det befintliga systemet kan öka i ett krisläge. Också till följd av EU:s budgetförhandlingar ökar Finlands brutto- och nettobetalningsandelar permanent för flera år framåt.

När det gäller Europeiska centralbankens program för köp av värdepapper vet ingen riktigt hur det slutligen kommer att gå. Finska staten undgår betydande ansvar endast om euroområdet håller ihop, men samtidigt måste finska statens ansvar ökas betydligt för att euroområdet ska kunna hålla ihop. Planen för de offentliga finanserna fäster knappt någon som helst uppmärksamhet vid utvecklingen av euroområdet, trots att det är av central betydelse för den framtida utvecklingen av vår ekonomi och statens ansvar.

Regeringen planerar omfattande höjningar i exportkreditsystemet och exportgarantisystemet. I och med höjningarna ökar maximibeloppet med hälften till 33 miljarder euro, vilket på grund av koncentrationen av bransch- och landrisker avsevärt ökar riskerna inom den offentliga sektorn, vilket framgår av finansministeriets yttrande.

8. Befolkningsutvecklingen och invandringen oroar

Att befolkningen åldras försämrar både försörjningskvoten (antalet personer i arbetsför ålder i förhållande till personer i icke-arbetsför ålder) och den ekonomiska försörjningskvoten (sysselsatta i förhållande till icke-sysselsatta). Följderna av att nativiteten kollapsar är allvarliga och långtgående. Därför måste regeringen öka satsningarna på att förbättra barnfamiljernas sociala och ekonomiska ställning.

Inom migrations- och näringspolitiken fästs alldeles för lite uppmärksamhet vid faktorer som gör det möjligt att öka sådan återflyttning till Finland som är oberoende av socialstödet och sådan arbetsrelaterad invandring från utlandet som till sina totala ekonomiska konsekvenser är positiv.

Det finns en uppenbar risk för att en ökning av den humanitära invandringen (asylsökande, kvotflyktingar, familjeåterförening) motiveras av försörjningskvoten, även om den i själva verket försvagar den ekonomiska försörjningskvoten. Migrationspolitikens konsekvenser är långvariga och till och med bestående, och därför är det ytterst viktigt att fästa uppmärksamhet vid detta.

Regeringen bör fästa mycket större uppmärksamhet än för närvarande vid de sätt på vilka man i Finland kan få arbetsrelaterade återflyttare samt genuint arbetsrelaterade invandrare från EU-området och från områden utanför EU. Detta är en av de faktorer som mest begränsar utvecklingen av potentialen i Finlands ekonomi.

9. Strukturella förändringar och regional differentiering

Branschförändringen fortsätter, vilket leder till både demografisk och regional differentiering. Utanför de stora städerna syns detta som en försämring av bostadspriserna, levnadskostnaderna

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 1 /saf

och tillgången till tjänster, vilket leder till en ond cirkel. Vissa branscher, såsom jordbruket, befinner sig i bestående svårigheter.

Glesbygden är mer beroende av ett fåtal stora arbetsgivare än städerna inom sysselsättning och näringsliv, vilket ökar företags- och branschriskernas betydelse för glesbygden och därigenom bidrar till att göra dessa områden ointressanta ur näringslivets och hushållens synvinkel.

Det är fråga om långsiktiga trender som det är svårt att åtgärda på annat sätt än genom att dämpa effekterna av dem. Detta leder också till en generationsövergripande regional differentiering, eftersom bostadstillgångarna i glesbygden inte ökar eller ens bibehåller sitt värde, medan värdet på bostadstillgångarna i de stora städerna har fortsatt att öka stadigt.

10. EU:s politik hotar jordbruket och landsbygden

Förhandlingarna om Europeiska unionens budgetram pågår. Det förslag från kommissionen som ligger till grund för förslaget innebär stora nedskärningar för Finland särskilt i fråga om utvecklingen av jordbruket och landsbygden. I regeringens ramförslag har dessa inte beaktats som en motsvarande ökning av det nationella stödets andel.

Jordbrukens lönsamhet är mycket dålig. I år försämras den ytterligare efter ett par något rimligare år.

Inom EU förs också förhandlingar om en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken. Finlands mål bör vara att minska de författningar som drabbar jordbrukarna, men det ser dessvärre illa ut, än en gång.

Regeringens jordbruks- och landsbygdspolitik hotar Finlands självförsörjning i fråga om livsmedel, jordbrukarnas utkomst och den allt snabbare avfolkningen av landsbygden. Sannfinländarna kräver att regeringen försvarar Finlands intressen i EU-förhandlingarna och tryggar livsmedelsproduktionen med sina hundratusentals arbetstillfällen samt att hela landet hålls beboeligt.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

1. Riksdagen förutsätter att det som mål för perioden 2020—2023 uppställs att sysselsättningstalet stiger till 75 procent, statsskulden inte växer och det totala skattetrycket inte stiger och att pensions- och socialförsäkringssystemen ses över så att utsatthet och utslagning försvinner och Finland intar den internationella toppen i fråga om digitalisering, säkerhet och när det gäller nivån på sociala förhållanden och utbildning.

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 1 /saf

- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen justerar sin ekonomi-, sysselsättnings- och skattepolitiska linje så att den vilar på mer realistisk grund med beaktande av bland annat den internationella utvecklingen och satsar på att förbättra företagens verksamhetsförutsättningar och öka köpkraften på ett rättvist sätt.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen av statens skuld- och borgensansvar och vidtar åtgärder för att minska skattebetalarnas risker.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen inte längre ökar Finlands ekonomiska åtaganden på EU-nivå eller mellan euroländerna och systematiskt strävar efter att minska de omfattande exponeringar som redan uppstått och de risker som dessa medför.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen ser över sin klimatpolitik så att den blir realistisk och internationellt agerar utifrån principen "förorenaren betalar" genom att påskynda planeringen och införandet av klimattullar på EU-nivå.*
- 6. Riksdagen förutsätter att regeringen agerar så att räkningen för klimatpolitiken inte läggs på kostnaderna för boende, bil eller mat och inte belastar låginkomsttagare och invånare på landsbygden.*
- 7. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar effektiva åtgärder för att lösa matchningsproblemet på arbetsmarknaden och för att sysselsätta finländsk arbetskraft på arbetsplatser i Finland.*
- 8. Riksdagen förutsätter att regeringen utan kompromisser driver Finlands intressen i förhandlingarna om Europeiska unionens budgetram för att göra vår nettobetalningsandel mer skälig genom mindre byråkrati och mindre stöd till sammanhållningsländerna.*
- 9. Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en redogörelse om finansieringen av anskaffningen av HX-jaktplan motsvarande Hornetplanens kapacitet.*
- 10. Riksdagen förutsätter att regeringen förbättrar lönsamheten och jordbrukarnas inkomstnivå inom jordbruket och övrig primärproduktion och tryggar självförsörjningen inom den inhemska livsmedelsekonomin och den nationella försörjningsberedskapen bl.a. genom att förhindra de nedskärningar i stödet som gäller Finland i EU:s GJP- och finansieringslösning.*
- 11. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar snabba åtgärder för att lösa den förvärrade krisen inom den kommunala ekonomin och trygga de kommunala tjänsterna och arbetstillfällena.*
- 12. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka finländska familjers välfärd och framtidstro och få nativiteten att stiga. Barn- och familjevänligheten måste öka med särskild tonvikt på förebyggande tjänster med start när familjerna har spädbarn. Beredningen av lagstiftning och budgeteringen ska utöver en bedömning av de ekonomiska konsekvenserna också innefatta en bedömning av konsekvenserna för familjer och barn.*

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 1 /saf

- 13. Riksdagen förutsätter att regeringen riktar in ekonomiska och operativa satsningar rättvist på olika delar av landet och agerar så att hela landet förblir beboeligt.*
- 14. Riksdagen förutsätter att regeringen effektiviserar det omfattande arktiska samarbetet i enlighet med Finlands intressen.*
- 15. Riksdagen förutsätter att regeringen effektiviserar åtgärderna för att återsända personer som vistas olagligt i landet och eliminera attraktionsfaktorer som lockar asylsökande.*
- 16. Riksdagen förutsätter att regeringen genomför en reform av utvecklingssamarbetet stegvis utifrån en modell inriktad på frivillighet från medborgarnas och organisationernas sida.*
- 17. Riksdagen förutsätter att regeringen ökar satsningarna på utbildning, forskning, utveckling, innovationer och immateriella investeringar med hänsyn till landets olika delar.*
- 18. Riksdagen förutsätter att regeringen i överensstämmelse med riktlinjerna från den parlamentariska arbetsgruppen för finansiering av transportnätet genomför målet för att eliminera det eftersatta underhållet genom tillräckliga anslag och utveckling av nya finansieringsformer.*
- 19. Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer avverkningsmöjligheterna i skogarna i enlighet med den inhemska industrins växande behov.*
- 20. Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar en hög nivå på bostadsproduktionen och samtidigt eliminerar de skattemässiga och övriga olägenheterna och riskerna som hör samman med bostadsbolagslån.*
- 21. Riksdagen förutsätter att regeringen parlamentariskt inleder en total översyn av den sociala tryggheten med målet att eliminera fattigdom och utslagning, öka människors egen aktivitet och sysselsättning samt sänka kostnaderna.*
- 22. Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål säkerställer god vård för äldre genom att genomföra en vårdardimensionering på 0,7, effektiv tillsyn över vårdenheterna och tillräckliga påföljder för försummelser.*
- 23. Riksdagen förutsätter att regeringen förbättrar den inre säkerheten och tjänsterna i hela landet genom att öka polisutbildningen, förbättra arbetsförhållandena och inrätta fler polistjänster.*
- 24. Riksdagen förutsätter att regeringen i beskattningen behandlar pensionstagarna jämlikt med andra inkomsttagargrupper och tryggar en stabil ökning av pensionernas köpkraft samt genomför den så kallade valborgshundralappen och korrigeringen av det brutna indexet.*

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 1 /saf

25. Riksdagen förutsätter att regeringen reformerar social- och hälsovården i enlighet med grundlagens krav på så sätt att tjänsterna är tillgängliga, av god kvalitet och lätt kan anlitas i alla delar av landet och så att privata aktörer kompletterar servicen, där den offentliga sektorn ansvarar för organisering och finansiering.

26. Riksdagen förutsätter att regeringen effektiviserar djurskyddet och bevarandet av den biologiska mångfalden.

27. Riksdagen förutsätter att regeringen stärker rättsstatsutvecklingen samt främjar genomförandet av yttrandefrihet och direkt demokrati.

28. Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från att förlänga läroplikten och satsar på att utveckla och trygga kvaliteten på småbarnspedagogiken samt på att förbättra inlärningsresultaten i grundskolan bland annat genom att minska gruppstorlekarna, öka stöd- undervisningen och få bort mobbningen i skolan.

29. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar snabba åtgärder för att avhjälpa problemen med inomhusluften i offentliga lokaler och de allvarliga hälsoproblem som dessa orsakar.

30. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att sänka boendekostnaderna bland annat genom att sänka priserna på elöverföring, förnya bestämmelserna om planläggning och byggande och genom att reformera beskattningen på boende.

31. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar snabba åtgärder för att få yttrande-, åsikts- och religionsfriheten i Finland på en hög västerländsk nivå.

32. Riksdagen förutsätter att regeringen beaktar de uttalanden och anmärkningar som Sannfinländarnas utskottsgrupper har framfört i sina avvikande meningar till fackutskottens utlåtanden om planen för de offentliga finanserna.

Helsingfors 22.11.2019

Toimi Kankaanniemi saf
Sami Savio saf
Jari Koskela saf
Vilhelm Junnila saf

Betänkande FiUB 11/2019 rd Reservation 2 /saml

RESERVATION 2 /saml

Motivering

Sysselsättningsåtgärder som saknas hos regeringen

Enligt finansministeriets uppskattning minskar den ekonomiska tillväxten från 1,5 procent i år till 1,0 procent nästa år. I slutet av valperioden 2023, då de offentliga finanserna ska vara i balans i enlighet med regeringens mål, ökar ekonomin med 0,7 procent. Regeringen får inte draghjälp av någon ekonomisk tillväxt för sina mål för de offentliga finanserna, utan den måste genom sina egna åtgärder se till att ekonomin balanseras. De risker och den osäkerhet som hänför sig till den ekonomiska utvecklingen framhäver betydelsen av regeringens egna åtgärder.

Det viktigaste målet för regeringens ekonomiska politik är att höja sysselsättningen till 75 procent och att öka antalet sysselsatta med minst 60 000 personer före utgången av 2023. I annat fall kan balans i de offentliga finanserna inte nås 2023.

Trovärdigheten i planen för de offentliga finanserna vilar på sysselsättningstillväxten. I planen saknas dock helt egentliga sysselsättningsåtgärder. Åtgärderna är enligt planen under beredning. Om hälften av de åtgärder som krävs inte är klara före budgetmanglingen i augusti 2020, tar regeringen upp de utgiftsökningar som tidigare beslutats till ny bedömning.

Regeringens åtgärder minskar sysselsättningen

Enligt beräkningarna från riksdagens oberoende informationstjänst minskar skatte- och socialskyddsändringarna i regeringens budget för nästa år sysselsättningen med 5 000 personer. Regeringens konkreta åtgärder och de uppställda målen står helt i strid med varandra. Det är motiverat att fråga om regeringen ens på allvar tänker försöka höja sysselsättningen och hålla sina löften till medborgarna.

Samlingspartiet kan inte följa regeringens passivitet tyst från sidan. Vi accepterar inte att regeringen skapar mer arbetslöshet när den borde minska arbetslösheten. Regeringen tar mer lån när den borde minska skuldsättningen.

Samlingspartiet har i sin alternativa budget presenterat metoder för att få över 60 000 fler sysselsatta i Finland utgående från kalkyler från riksdagens informationstjänst och andra sakkunniga. Riksdagens uppskattning av den oberoende informationstjänsten omfattar 26 000 nya sysselsatta.

Samlingspartiets åtgärder visar att det inte råder brist på fungerande sysselsättningsmetoder i Finland, utan på mod och förmåga att genomföra dem. Det ambitiösa sysselsättningsmålet uppnås inte utan ambitiösa metoder.

Rinnes regeringsprogram innefattar goda mål för den ekonomiska politiken. I synnerhet centerns tröskelfråga var att den offentliga ekonomin ska vara i balans i slutet av valperioden. Räcker det

Betänkande FiUB 11/2019 rd Reservation 2 /saml

för centern med bara en skrivning, eller kräver partiet också att regeringen agerar? Regeringen måste äntligen lämna riksdagen en utredning om de sätt på vilka sysselsättningsmålet kan nås.

Experternas kritik är mördande

Även om regeringen inte lyssnar på samlingspartiet bör den lyssna på både inhemska och utländska experter. Regeringens ekonomiska politik väcker inte förtroende hos EU-kommissionen eller Internationella valutafonden IMF.

Finland fick den 20 november en åthutning av EU-kommissionen för att våra offentliga utgifter hotar att öka för mycket nästa år. Finland är en av de länder i Sydeuropa som riskerar att bryta mot stabilitets- och tillväxtpakten nästa år. Också enligt en färsk bedömning av IMF kommer Finlands ekonomi inte att vara i balans 2023.

Medan den förra regeringen dämpade de offentliga utgifterna och skulderna har Rinnes regering gjort en helomvändning. ”Det beslutas om betydande ökningarna i de offentliga finanserna för första gången på årtionden”, skriver Näringslivets forskningsinstitut i sitt yttrande till ekonomiutskottet. Enligt finansministeriets färsk ekonomiska översikt ökar utgifterna snabbare än inkomsterna för första gången efter 2014. Det finns ingen inkomstökning som motsvarar ökningen av utgifterna, så den offentliga ekonomin försvagas strukturellt. Regeringen finansierar i praktiken de nya utgifterna helt med lånade pengar.

Förändringen kan inte motiveras med konjunkturläget, eftersom de institutioner som prognostiserar ekonomin är eniga om att Finlands ekonomi inte befinner sig i recession och att en sådan inte heller finns i synfältet. Den långsammare tillväxten är inte ett tecken på recession, utan en normalisering av tillväxten till trendtillväxt. Enligt finansministeriets ekonomiska översikt är det s.k. konjunkturgapet, dvs. skillnaden mellan den faktiska och den potentiella produktionen, ungefär noll år 2020 och väntas vara noll under hela granskningsperioden 2020—2023. ”Budgetlinjen ger snabbt ett lättare resultat, lämpar sig dåligt för konjunkturläget och bryter eventuellt mot budgetreglerna”, konstaterade professor Roope Uusitalo i sitt yttrande till ekonomiutskottet. Också Finlands Banks sakkunniga instämde vid utfrågningen av sakkunniga i synen på konjunkturbalansen. ”Regeringens finanspolitiska linje kan anses vara stimulerande. Regeringen motiverar inte den stimulerande finanspolitiken med konjunkturläget, och uppfattningen om det aktuella konjunkturläget motiverar inte stimulering”, säger rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken.

Varför väljer regeringen en stimulerande finanspolitik trots att ingen ser någon anledning till det? Det försvagar möjligheterna att reagera genom en politik som stöder efterfrågan, om Finland verkligen drabbas av recession under nästa årtionde. Varför vattnar regeringen gräsmattan när det regnar?

De utredningar som fåtts av sakkunnigorganisationerna uttrycker enhälligt oro över den försvagande effekt som regeringens finanspolitik har på den offentliga ekonomin.

"Sammantaget verkar uppnåendet av målen för den ekonomiska politiken vara ganska osäkert. På basis av planen för de offentliga finanserna verkar det möjligt att Finland bryter mot stabilitets-

Betänkande FiUB 11/2019 rd Reservation 2 /saml

och tillväxtpaktens förebyggande del år 2020. Utgiftsökningen, som är snabbare än utgiftsökningen enligt utgiftsregeln, beror både på en primär ökning av de permanenta utgifterna och på utgifter av engångsnatur. Ökningen av de offentliga utgifterna, som försvagar nettoförmögenheten, är avsedd att bidra till uppnåendet av sysselsättningsmålet. Det är dock problematiskt att regeringen inte har någon trovärdig plan för att balansera de offentliga finanserna", säger rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken.

Därför är ökningen av utgifterna tvivelaktig med tanke på det finländska folkets välfärd. Den försvagar den strukturella hållbarheten i de offentliga finanserna i en situation där det redan finns ett betydande hållbarhetsunderskott i botten. Den valda linjen leder till ett betydande besparings- och nedskärningsbehov i framtiden. Det representerar en oansvarig jakt på popularitet av samma slag som den finanspolitik som den populistiska presidenten Trump har valt i Förenta staterna. Underskottet ökas trots att det råder full sysselsättning i ekonomin. Också Finland har full sysselsättning, om man med full sysselsättning avser den lägsta arbetslöshetsnivå som är möjlig att uppnå med de stela arbetsmarknadsstrukturerna i Finland. Sakkunnigorganisationernas uppfattning om den strukturella arbetslösheten i Finland är 7—8 procent. Problemen i Finland är strukturella, inte konjunkturberoende.

I utskottets betänkande konstateras det att satsningarna på innovationer är otillräckliga. Regeringens oansvariga utgiftsökning riktar sig dock huvudsakligen till inkomstöverföringar och de investeringar som ökar framtidens välfärd och stärker innovationerna och infrastrukturen blir obetydliga. Samlingspartiet föreslår i sin alternativa budget nedskärningar i företagsstödet, genom vilka de permanenta FoUI-satsningarna kan ökas med 140 miljoner. Detta stöder målet att höja FoUI-satsningarna till fyra procent av BNP.

Utgiftsökningarna kan motiveras med behovet av att öka den totala efterfrågan, om regeringen samtidigt genom struktureller reformer ökar den ekonomiska potentialen. Då skapas utrymme för ökad sysselsättning och produktion, som kan stödjas genom en ökning av den totala efterfrågan. Det har dock inte lagts fram några struktureller reformer som varaktigt och på ett betydande sätt ökar sysselsättningen.

Bristen på struktureller reformer beror inte på att det inte finns tillgång till information om dem. Enligt utlåtandet från Finlands Bank ”tyder forskningsrön på att det är möjligt att höja sysselsättningen bl.a. genom att gradera det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa, avlägsna tilläggsdagarna inom utkomstskyddet för arbetslösa, dvs. den s.k. arbetslöshetslussen, och reformera systemet med familjeledigheter på ett sätt som stöder sysselsättningen”. Alla ovan nämnda åtgärder ingår också i samlingspartiets alternativa budget.

Regeringens linjen är oansvarig

Samlingspartiet anser att den offentliga ekonomin ska skötas långsiktigt och ansvarsfullt. Hållbarhetsunderskottet innebär att den offentliga ekonomin ständigt måste stärkas för att staten och kommunerna ska klara av de kommande årtiondenas service- och inkomstöverföringsansvar. Så gick det till åren 2015—2019.

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 2 /saml

Regeringens ekonomiska politik innebär en klar ändring av denna linje och försvagar balansen i de offentliga finanserna i en situation där det inte finns konjunkturpolitiska grunder för försämringen och där ekonomin redan lider av ett hållbarhetsunderskott, dvs. det ansvar utan täckning som uppstår på grund av framtida åldersrelaterade utgifter och en minskning av befolkningen i arbetsför ålder.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen iakttar målet i sitt eget program om balans i de offentliga finanserna 2023 och agerar på det sätt som målet förutsätter.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt lägger fram åtgärder för riksdagen för att höja sysselsättningen till 75 procent under valperioden.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen skyndsamt lämnar riksdagen en sådan kompletterande budgetproposition till nästa års budget genom vilken man undviker att bryta mot EU:s tillväxt- och stabilitetspakt.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar planen för de offentliga finanserna så att den innehåller tillräckliga medel för alla serviceändringar som regeringen föreslår inklusive dimensioneringen av personalen inom äldreården till ett belopp av 250 miljoner euro senast 2021.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen alltid anvisar full finansiering för alla extra uppgifter och för nya mer omfattande skyldigheter som åläggs kommunerna.*
- 6. Riksdagen förutsätter att budgetarna för de kommande åren inom planen för de offentliga finanserna görs så att de åtgärder som föreslås i dem inte försämrar sysselsättningen på samma sätt som i budgetpropositionen för 2020, utan att de som helhet förbättrar sysselsättningen och på så sätt stärker de offentliga finanserna.*

Helsingfors 22.11.2019

Timo Heinonen saml
Elina Lepomäki saml
Sanni Grahn-Laasonen saml
Markku Eestilä saml
Janne Sankelo saml
Kalle Jokinen saml

Betänkande FiUB 11/2019 rd Reservation 3 /kd

RESERVATION 3 /kd

Motivering

Finlands ekonomi har vuxit de senaste åren, och högkonjunkturen har påverkat också sysselsättningen positivt. Som det konstateras i finansutskottets betänkande avtar dock den ekonomiska tillväxten i Finland klart efter den uppåtgående period som började 2016. Enligt finansministeriets uppskattning, som ligger till grund för planen för de offentliga finanserna, ökar bruttonationalprodukten med 1,5 procent 2019, med 1,0 procent 2020 och avtar ytterligare mot slutet av planeringsperioden till 0,7 procent 2023. Därför bedömer finansutskottet att underskottet i de offentliga finanserna ökar i år och utvecklingen beräknas fortsätta under hela ramperioden så att underskottet under planeringsperioden ökar till ca 3,7 miljarder euro. Skuldkvoten beräknas börja öka från och med 2021 och överstiga gränsen på 60 procent 2022.

Regeringen Rinne har i sitt program lagt fast att den offentliga ekonomin i en normalsituation för den globala ekonomin ska vara i balans år 2023 och att den offentliga skulden i förhållande till BNP ska minska. Regeringen agerar dock inte i enlighet med sitt program, utan redan i det första rambeslutet syns konsekvenserna av regeringens ekonomiska politik. Den offentliga ekonomin kommer inte att vara i balans och den offentliga skuldsättningens förhållande till bruttonationalprodukten kommer att öka. Också Internationella valutafonden IMF bedömer att regeringens politik vilar på en ohållbar grund. Också EU-kommissionen konstaterade nyligen att Finland hotar att bryta mot EU:s ekonomistadga genom sin budgetproposition för nästa år. Om regeringen ämnar hålla fast vid sitt mål, måste den ändra riktningen för sin ekonomiska politik.

Det behövs insatser för att driva på tillväxten och uppmuntra till företagsamhet. Företagsbeskattningen måste fortsatt vara moderat, så att företagen kan planera framtiden. Utan en sporrande beskattning uppstår det inga nya investeringar och inte heller några nya jobb. Vi måste aktivt undanröja hindren för tillväxt. Det finns ungefär 50 000 oorganiserade företag i vårt land. Det är uttryckligen dessa små och medelstora företag som skapar nya arbetstillfällen. Det skulle uppstå ännu fler sådana om man på dessa arbetsplatser på ett smidigare sätt än för närvarande kunde komma överens om lokala anställningsvillkor. Reformen av den sociala tryggheten måste påskyndas. Kristdemokraternas *flexibla modell för grundtrygghet* löser många av problemen i det gällande systemet: den eliminerar flitfällor och motiverar till att ta emot jobb.

För att förbättra sysselsättningen behövs satsningar på utbildning. Det väsentliga är att utbildningssystemet utvecklas i samråd med näringslivet så att de branscher och regioner som lider av arbetskraftsbrist får fler utbildningsplatser som motsvarar arbetskraftsbehovet. De studerande måste också aktivt uppmuntras att välja branscher där det behövs arbetskraft. Arbetskraftsservicen måste bättre än i dag beakta den enskildes situation och möjligheter, och genom individuell och skraddarsydd handledning hjälpa henne eller honom ut i arbetslivet. Kristdemokraterna satsar på en mer omfattande användning av läroavtalsutbildning. Den bör vara betydligt mer företagvänlig och därmed skapa fler permanenta arbetstillfällen än för närvarande.

På grund av de exceptionella väderförhållandena de senaste åren har särskilt lantbruksföretagarna varit hårt utsatta. Jordbruksstöden måste bevaras på nuvarande nivå och lantbruksföretagarna

Betänkande FiUB 11/2019 rd **Reservation 3 /kd**

måste vid behov få krisstöd. Finland har inte råd med att lantbruket körs ned. Hela landet måste bevaras bosatt. Det lyckas inte utan en hållbar jordbrukspolitik som tar hänsyn till lantbruksföretagarnas problem.

Det finansiella underskott som följer av Storbritanniens utträde ur EU utgör en utmaning för EU:s budgetberedning. Den nedskärning i jordbruksstöden till Finland som kommissionen föreslår är inte acceptabel och Finland måste arbeta för att förslaget inte går igenom. Ett av de centrala målen för EU:s gemensamma jordbrukspolitik är att trygga utkomsten för jordbrukarna. Det ligger i Finlands intresse att bidragen till landsbygdsprogrammen bevaras på nuvarande nivå. Samtidigt måste de nationella stöden utvecklas och olika krissituationer bemötas snabbare och effektivare än i dag. Om jordbruksproduktionen körs ned blir det inte lätt att få igång den på nytt. Vi måste hålla fast vid försörjningsberedskapen och hålla landsbygden livskraftig.

Befolkningens åldersstruktur och försörjningskvoten kommer att försvagas ytterligare om nativitet inte ökar. De senaste årens svaga nativitet är verkligen alarmerande. Nu måste vi agera för en bättre och mer stimulerande familjepolitik. En effektiv familje- och befolkningspolitik kan undanröja osäkerhetsfaktorer som har en negativ inverkan på födelsetalen. Kristdemokraterna vill förbättra familjeförmånerna mer än regeringen.

Kristdemokraterna delar finansutskottets oro över att underskottet i lokalförvaltningen ökar. Ökningen av kommunernas utgifter har varit snabbare än väntat i början av året och ökningen av skatteinkomsterna svagare än väntat. I enlighet med utskottets betänkande har utgifterna ökat särskilt av social- och hälsovårdsutgifterna, medan kommunernas inkomster från inkomstskatten håller på att bli cirka 900 miljoner euro lägre i år än vad som uppskattades i våras. Vi behöver metoder för att stärka den kommunala ekonomin. Vi kan knappast räkna med social- och hälsovårdsreformen och regeringens landskapsplaner. En dåligt genomförd vård- och landskapsreform kan i värsta fall leda till en avsevärd ökning av de offentliga utgifterna, i stället för den från början eftersträlvade dämpningen av kostnadsökningen.

Kristdemokratiska riksdagsgruppen fäster särskild uppmärksamhet vid att finansieringen är tillräcklig inom justitieministeriets förvaltningsområde. Lagutskottet har i flera års tid fäst uppmärksamhet vid att anslagen är otillräckliga och lyft fram att situationen kommer att leda till att medborgarnas rättssäkerhet försämras. Senast betonade lagutskottet i sitt utlåtande (LaUU 5/2019 rd) att aktörerna inom justitieministeriets förvaltningsområde utför statens kärnuppgifter och att en stabil och tillförlitlig verksamhet inom rättssystemet är en grundförutsättning för en gynnsam utveckling i samhället och samhällsekonomin. I planen för de offentliga finanserna kompenseras och lindras de negativa effekterna av sparkravet genom tilläggsanslag som riktas till justitieministeriets förvaltningsområde åren 2020—2023. Detta är positivt, men ännu inte tillräckligt för att trygga medborgarnas rättsskydd. Kristdemokraterna delar lagutskottets oro över vilka konsekvenser sparkravet har för verksamhetsförmågan hos aktörerna inom justitieministeriets förvaltningsområde och för medborgarnas rättssäkerhet.

Förslag

Jag föreslår

Betänkande FiUB 11/2019 rd
Reservation 3 /kd

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att regeringen tar finansministeriets och IMF:s varningar om utvecklingen av de offentliga finanserna på allvar och ändrar riktningen för sin ekonomiska politik.*
- 2. Riksdagen förutsätter att regeringen så snabbt som möjligt bereder och tar fram trovärdiga och fungerande metoder för att skapa nya arbetstillfällen och höja sysselsättningsnivån.*
- 3. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden och främja lokala avtal.*
- 4. Riksdagen förutsätter att regeringen i syfte att minska den arbetskraftsbrist som bromsar upp den ekonomiska tillväxten ökar antalet utbildningsplatser inom branscher där det råder arbetskraftsbrist, satsar på läroavtalsutbildning, stärker förutsättningarna för arbetskraftens rörlighet och bygger ut de individuella arbetskraftstjänsterna.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen i förhandlingarna om EU:s budget håller fast vid den nuvarande nivån för stöden till det finländska jordbruket och vidtar åtgärder för att trygga lantbruksföretagarnas villkor i krissituationer.*
- 6. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka den kommunala ekonomin.*
- 7. Riksdagen förutsätter att regeringen skrider till omfattande åtgärder för att stärka barnfamiljernas ställning och undanröja hinder för ökad nativitet.*
- 8. Riksdagen förutsätter att regeringen bereder heltäckande och trovärdiga finansieringsberäkningar och kostnadskalkyler som grund för landskapsreformen och social- och hälsovårdsreformen.*
- 9. Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra medborgarnas rättsskydd genom att öka finansieringen av rättsväsendet på lång sikt.*

Helsingfors 22.11.2019

Antero Laukkanen kd